

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. בשלמא בי דינא אלימי לאפקועי ממונא אלא עדים שעשו שליחותן חוזרין ועושין שליחותן.....1
- ב. עדים כותבין אפילו עשרה שטרות על שדה אחת ... בשטר שאין בו אחריות.....2
- ג. שטר שזמנו כתוב בשבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא וכשר.....3
- ד. כותבין שובר ...אפי' אכוליה כתבין ... אמר ליה שטרך אירכס לי אכתוב לך תברא 4
- ה. שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין ... אבל שטרי מקח וממכר אפילו מאוחרין נמי פסולין.....5
- ו. כי כתביתו הני תברי אי ידעיתו זימנא דשטרא כתבו אי לא כתבו סתמא דכל אימת דנפיק לרעיה.....6

דף קעא.

א. בשלמא בי דינא אלימי לאפקועי ממונא אלא עדים שעשו שליחותן חוזרין ועושין שליחותן

מה שהתבאר לעיל דף קע: שמי שפרע¹ מקצת חובו, ואין המלוה רוצה להחזיר השטר מפני שנשאר חייב מקצת החוב. יכול המלוה² לבקש מב"ד

¹ שו"ע ונו"כ נד א

² כתב הסמ"ע סק"א שנתנו חז"ל הברירה ביד המלוה ליקח שטר חדש או לכתוב שובר, שפעמים ניהא ליה למלוה יותר ליתן שובר כדי שיתירא הלוה שמא יאבד השובר וימהר לפרוע לו המותר, ופעמים ניהא ליה יותר בשטר חדש על מותר החוב כדי שלא יהא השטר שבידו פגום, ובש"ך סק"ב כתב בשם הב"ח דה"ה שאין הלוה יכול לכופו שיכתוב הפרעון בתוך השטר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שיכתבו לו שטר חדש מזמן ראשון על הסכום שנשאר חייב לו, ואם רצה המלוה³ כותב לו⁴ שובר.

כשרוצה המלוה⁵ שיכתבו לו שטר חדש על שאר החוב מזמן ראשון, אינו יכול אלא בב"ד⁶ שבתוקף מעשה ב"ד יכול לכתוב מזמן ראשון, כגון באבד השטר או שנמחק וכיוצא בזה כמבואר לעיל דף קסח. וקסט, אבל עדי השטר אינם יכולים לכתוב שטר חדש מזמן ראשון, אף על פי שהוא ברצון⁷ הלוה, אבל מזמן של עכשיו יכולים העדים לכתוב לו שטר אחר כשזה מרצון הלוה⁸.

ב. עדים כותבין אפילו עשרה שטרות על שדה אחת ...

בשטר שאין בו אחריות

³ וכתב הש"ך דכל זה לא איירי אלא כשהגיע זמן פרעון של כל השטר, ולכן הברירה ביד המלוה, משום שיכול לומר פרע לי כל החוב, ואחזיר לך כל השטר, אבל כשלא הגיע זמן הפרעון של כל השטר, כגון שזמן הפרעון הוא בשני תשלומים, ופורע לו בזמ"פ הראשון, וכן בכ"ג (נראה פשוט דכ"ש כשפורע לו חלק מהחוב קודם זמן פרעון), הברירה ביד הלוה ומחויב המלוה להחליף לו השטר או לכתוב הפרעון על גוף השטר, אם ירצה הלוה, ועי' ט"ז סימן נג.

ובנה"מ סימן מג סק"ה נראה שמפרש דברי הש"ך שהוקשה לו למה לא יכתוב השובר על גוף השטר, וכתב הנה"מ דלא קשה, דהא מבואר בסימן מד סעיף ו דשטר שיש בו מחק מאחריו כשר, וא"כ יש לחוש שהמלוה ימחק השובר שכתוב מאחורי השטר, ואפילו לדעת הש"ך שפוסל מחק מאחוריו, מ"מ דינו כמו ספק שבשטר דמהני תפיסה, ואין לעשות תיקון שיועיל אח"כ תפיסה.

⁴ וכתב הרמ"א שהמלוה נותן שכר הסופר של השובר, וביאר הסמ"ע כיון שהוא למטבתו כדי שיפרע לו מהר, והש"ך הוכיח שבנ"ד דפורע מקצת חובו, כיון שהמלוה אין לו צורך בשובר אלא הלוה, הוא צריך לשלם שכר הסופר.

⁵ שו"ע ונו"כ שם

⁶ וכתב בכנה"ג בשם הר"א ששון שעדי השטר יכולים להיות ב"ד ולכתוב שטר אחר, אף על פי שהשטר כתוב בלשון עדים, וזה דלא כהסמ"ע דלהלן שעדים בצווי ב"ד יכולים לכתוב.

⁷ וכתב הסמ"ע סק"ב שאף לדעת המחבר בסימן לט סעיף ז ובסימן מג סעיף טז שאם העדים זוכרים זמן הקנין, כותבים אותו זמן, אף על פי שכותבים בזמן מאוחר, מ"מ כאן כיון שכבר כתבו שטר אחד, אם יעשו מזמן ראשון יהא נראה כמוקדם, אבל ב"ד או עדים ברשות ב"ד, יכולים להפקיע ממון, ועי' כנה"ג, וצ"ע למה לא הזכיר הטעם שכבר עשו שליחותו, ואפשר דקמ"ל שאף בצווי הלוה אין כותבין.

⁸ רמ"א שם, וכתב הסמ"ע דשלא מרצון הלוה אין כותבים, שכבר עשו שליחותם, ונראה דברצון היינו שליחות חדשה, והש"ך סק"א הביא בשם הב"ח שגם שלא מרצון הלוה יכולים לכתוב מזמן שני, משום שאינו שטר חדש אלא כעין הטפסה (העתקה), אבל הש"ך דחה דבריו וסובר ג"כ דשלא מרצון הלוה אין העדים יכולים לכתוב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר לעיל דף קסח: קסט. שבשטר מקח ומתנה⁹ שאין בהם אחריות¹⁰, אם בא הלוקח או המקבל ואומר שאבד שטרו, אפילו בלא עדים שנאבד כותבים לו שטר אחר. שהרי אין גובין בו, ואינו אלא להעמיד הקרקע בידו. ולא לגבות בו מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין¹¹.

ובשטר הלואה אם נאבד השטר¹², אפילו מביא עדי השטר הראשון ומעידים שכתבו ונתנו לו שטר, אין ב"ד כותבין לו שטר קיום, דחיישינן שמא לא אבדו, ונמצא שיש לו ב' שטרות ויגבה ב' פעמים¹³, ואפילו כתבו לאדם טופס (העתקה) שטר ובא לפני ב"ד, אין גובין בו עד שיוציא גוף השטר (שנמחק), או שיהא כתוב בשטר למה כתבו שטר אחר.

ג. שטר שזמנו כתוב בשבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא ונשר

כתב בשטר ברביעי¹⁴ עשרים יום לחודש שבט, ודילג תיבת בשבת¹⁵, השטר כשר.

⁹ רמ"א שם

¹⁰ וכבר נתבאר שסתם מקח יש בו אחריות, משום דאחריות ט"ס, וסתם מתנה אין בה אחריות אא"כ התנו בפירוש אחרת, ומיירי שמביא עדי השטר שקנה או נתנו לו קרקע זו, וכותבים מזמן ראשון. וסיים הרמ"א שאין מטפיסין שום שטר ללא צורך, ופירש הש"ך שבמקום צורך קצת כותבים שטר אחר כשאין בזה הפסד.

¹¹ , וכתב הפרישה דאע"ג דכותבין מזמן ראשון, חיישינן שיטרוף עוד פעם בשטר הנמצא בידו, והוא עפ"י מ"ש בגמרא לפי שאין כותבין ב' שטרות על שדה אחת, וע"י פרישה ודרישה בסימן מא. ויש לעיין כשיש עדים שראו שנשרף השטר, דמסתבר שאז ליכא למיחש לב' שטרות, ואפשר דאה"נ, אלא שאז צריך לעשות שטר אחר דוקא ע"י ב"ד, וכמבואר לעיל מסימן מא גבי שט"ח.

¹² שו"ע ונו"כ מא ג

¹³ וסיים השו"ע שע"כ אין לב"ד לכתוב העתקת שום שטר אם לא יראו שיש צורך כההיא דנמחק שטרו.

¹⁴ שו"ע ונו"כ מג ד

¹⁵ דהמעות מוכח מתוכו, והוסיף בנה"מ סק"ב דלכאורה דין זה פשוט, שהרי גם אם לא נכתב יום השבוע כלל כשר, מ"מ קמ"ל דאף במקום שיום השבוע הוא בירור על יום החודש, והו"א דכיון שלא נכתב תיבת בשבת לא חשיב בירור, קמ"ל דאעפ"כ חשיב בירור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שטר שזמנו¹⁶ מפורש שיוצא בשבת או בעשרה בתשרי, בט"ו בתשרי, או בשאר יום טוב¹⁷ השטר כשר, דודאי מאוחר הוא¹⁸, שאין כותבין שטר בשבת, והיינו שנכתב ביום ששי או בערב יוהכ"פ אלא שאחרו הזמן וכתבו שנכתב בשבת¹⁹, ויש אומרים²⁰ שאם השטר מקוים והלוה טוען אשתבע לי חייב לישיבע²¹ שאינו²² מוקדם²³.

דף קעא:

ד. כותבין שובר...אפי' אנוליה כתבינו... אמר ליה שטרך אירכס לי אנתוב לך תברא

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם יד

¹⁷ ולא מסתבר לחלק בין שבת ויוהכ"פ ליו"ט, וכ"כ הב"י

¹⁸ ויש לעיין גם אם נחוש שהוא מוקדם, לכאורה ליכא חשש של גביה מלקוחות שלא כדין, שכשם שאין כותבים בשבת אין קונים בשבת, ומסתמא לא עבר הלוה והלוקח על איסור שבת במקח וממכר וגם כתיבה, ואפשר דמוקדם פסול ולא פלוג. פתחי חושן חלק י פרק ו הערה חי

¹⁹ ואין לחשוש שמא מוקדם הוא דהיינו שלוח בראשון בשבת והקדים הזמן לשבת שלפניו, דהעמד השטר על חזקת כשרות ואמרינן שאחרוהו

²⁰ כתב בשו"ע דדוקא במקוים יכול לומר אשתבע לי, אבל באינו מקוים על בעה"ש להביא ראיה, והקשה בנה"מ ס"ק יג דבאינו מקוים אפילו ליכא ריעותא בשטר נאמן למעון כל הטענות במינו דמזויף.

²¹ ובס"ק לג כתב הש"ך במ"ש הסמ"ע דאע"פ שבשאר טענות אין משביעין המלוה רק בטענת פרוע, כמ"ש בשו"ע סימן פב סעיף י, ודוקא בנ"ד דאיכא ריעותא בשטר, דמשמע מכאן דבדליכא ריעותא בשטר אינו יכול להשביעו שאינו מוקדם, דלא גרע מאמנה ושאר טענות, והקשה הש"ך דממ"נ אם טוען שפרעו בלא"ה צריך לישיבע, ואם אינו טוען שפרעו ע"כ ישלם לו, ותירץ שבאמת טוען שפרעו, אלא שאינו רוצה להשביעו שלא פרע משום שחושד אותו שישבע כן, משום שמורה לעצמו איזה היתר על שבועה זו, אבל בטענת מוקדם יודע שלא ישבע לשקר, ולכן טוען אשתבע לי שאינו מוקדם, אי נמי מיירי שטוען לא לויתו, שאפילו טוען שישבע שהלוה לי לא משביעין ליה, לכן טוען שישבע לו שאינו מוקדם וע"ז צריך לישיבע לו כיון דאיכא ריעותא בשטר.

²² וכתב בביתאור הגר"א ס"ק כו בשם בעה"ת שמעיקר הדין יד בעל השטר על התחוננה, אלא דאחזוקי סהדי בפסולים לא מחזקינן, ולכן דוקא במקוים, אבל באינו מקוים לא, אפילו ליכא מערער, ובסמ"ע כתב דאפילו במקוים אם אינו טוען אשתבע לי אין הב"ד טוענין עבורו שישבע, וקמ"ל דאע"פ שאין משביעין המלוה אלא כשטוען הלוה שישבע שלא פרע, משום דכל שטר עומד להפרע, אבל בשאר טענות אין משביעין, שאני הכא דע"כ השטר לא נכתב בזמנו בשבת, ולכן משביעין אותו שאינו מוקדם.

²³ הקשה הש"ך ס"ק לב למה ישבע לדעת המחבר ששטר מוקדם כשר לגבות מבני חורין, וא"כ גם אם מוקדם הוא חייב לפרוע, ואין לפרש שהטוען הוא הלוקח לענין משועבדים, שהוא דוחק, ועוד דלגבי לקוחות אפילו בלא טענה משביעין אותו, דקיי"ל טענינן ללוקח, וע"כ מפרש הש"ך דמיירי שטוען הלוה שבכונה הקדימו זמן השטר והעדים פסולים שחתמו שקר, וכמ"ש בשו"ע לעיל סעיף ה, ולכן אף לגבי בני חורין יכול להשביעו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת כתובות דף טז: ולעיל דף קע: שהבא²⁴ לפרוע חובו ואמר המלוה אבד לי השטר, וחושש הלוח שמא אחר שיפרע לו יוציא השטר בבית אחר ויתבענו שוב, אין הלוח יכול לומר לא אפרע לך עד שתחזיר לי שטרי, אלא הרי זה יכתוב לו שובר כלומר קבלה על התשלום, ויפרע לו כל חובו.

אך מפני שחושש הלוח שמא יאבד שוברו וזה ימצא השטר ויתבענו פעם אחרת, יכול הלוח להחרים סתם על מי שכובש שטרו וטוען שאבדו.

וכן הבעל שמגרש את אשתו ואשתו תובעת ממנו כתובתה, וטוענת שאבדה הכתובה, או שיש עדים שאבדה הכתובה, אינו חייב לשלם לה אלא אם תכתוב לו שובר על פירעון כתובתה²⁵.

ה. שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין ... אבל שטרי מקח וממכר אפילו מאוחרין נמי פסולין

כבר התבאר במסכת ראש השנה דף ב: ובמסכת ב"מ דף יז: ודרף עב. ששטרי חוב²⁶ המוקדמים, כלומר שהזמן המופיע בשטר קודם לזמן שבו אירע תוכן השטר, פסולים, שהרי טורף בהם לקוחות שלא כדין. ולפיכך קנסו אותם חכמים, ולא יגבה בשטר מוקדם אלא מבני חורין²⁷, גזרה שמא יטרוף בו מזמן ראשון שהקדימו.

וכשבא²⁸ לבית דין בשטר כזה לתבוע את הלוח, גובה בו מיד מבני חורין וקורעין את השטר, או שכותבין לו פסק דין על הלוח וממילא טורף אף ממשעבדי מיום שנכתב הפסק דין, אבל אין מוסרים לו השטר שיגבה מהלוח מבני חורין, דהא יש לחוש שיגבה בו ממשעבדי מזמן ראשון ואם יטעון

²⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ נד ב

²⁵ מבואר מדברי הגמ'.

²⁶ שולחן ערוך ונו"כ הלכות הלואה סימן מג סעיף ז

²⁷ ואפילו אם יקחו הב"ד השטר בידם ולא יתנו לטרוף מזמן ראשון, או שיכתבו ב"ד על השטר, שטר זה לא יטרוף בו כי אם מזמן זה, אפ"ה אינו גובה ממשעבדים משום קנס, כיון דמתחילת כתיבתו היה ראוי ועומד

לטרוף בו מזמן ראשון. סמ"ע שם י

²⁸ ש"ך י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הלוח פרעתי, דינו כטוען כן בשאר שטרות. וי"א דפסול לגמרי ונאמן לומר פרעתי, אבל אינו נאמן לומר²⁹ לא היו דברים מעולם. וכן עיקר.

אבל מ"מ³⁰ לכולי עלמא גובה מהלוח כשהוא מודה שהוא חייב או כשיש עדים בזה. וכותבין לו פסק דין על הלוח, וממילא טורף אף ממשעבדי מיום שנכתב הפסק דין.

שטרי חוב המאוחרים, כשרים, שהרי הורע כוחו של בעל השטר, שאינו טורף אלא מזמן השטר. ואף על פי שלא כתבו בו שהוא מאוחר, הרי זה כשר.

דוקא³¹ בשטרי הלואה. אבל בשטרי מקח וממכר, אפילו מאוחרים פסולים, אלא אם כן כתב האיחור בפירוש, דאיכא למיחש שמא אח"כ יחזור וימכרנה להמוכר, ויוציא אח"כ זה השטר שזמנו מאוחר ויאמר חזרתי ולקחתי ממך פעם שנית.

ו. כי כתביתו הני תברי אי ידעיתו זימנא דשטרא כתבו אי לא כתבו סתמא דנל אימת דנפיק לרעיה

כשכותבים שובר³², כותבים בו שם הלוח והמלוה³³ (וצריכים העדים להכירם³⁴, וסכום השטר וזמן השטר³⁵, ואם לא הזכירו³⁶ בשובר זמן השטר, השובר כשר³⁷).

²⁹ דלא כהש"ך [סקי"ב] שסובר דהוי מפי כתבם ונאמן לומר להד"מ. ואם הלוח מודה, חייב לשלם לכו"ע. ש"ך [סקי"א]

³⁰ ש"ך ס"ק יד

³¹ שו"ע ונו"כ שם יג

³² שו"ע ונו"כ מט ב

³³ ומבואר בש"ך סק"ט שלכתחלה צריך לכתוב כן, דהיינו שכותבים שפרע חוב בשטר שנכתב בזמן פלוני בסכום כך וכך

³⁴ שו"ע ונו"כ נג ג כמבואר לעיל דף קסת.

³⁵ שו"ע ונו"כ נד ג

³⁶ שו"ע ונו"כ מג כד

³⁷ ומשמע שם שלכתחלה צריכים להזכיר בשובר מי הם עדי השטר, כיון שסכום המעות של השטר ושל השובר שוים, ממילא אמרינן שהשובר נכתב על אותו שטר, וכתב הש"ך שם ס"ק כג דאמרינן שעדי השובר לא ידעו

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כשכותבים³⁸ בשובר זמן השטר³⁹, כותבים גם זמן כתיבת השובר.

שובר שאין בו זמן⁴⁰, כשר⁴¹, ויש אומרים⁴² ששובר מוקדם כשר.

זמן השטר ולכן לא הזכירו הזמן, והש"ך לשיטתו שכתב בסימן נד סק"ט שאם ידוע שהעדים ידעו זמן השטר ואעפ"כ לא הזכירוהו בשובר בלא ידיעת המלוה, השובר פסול, מפני שמגרעין כח המלוה שלא כדין כמ"ש להלן, ושלא בידיעתו ועי' נה"מ סימן נד סק"ד. ובסמ"ע שם ס"ק מה ביאר שבא לאפוקי כשנכתב בשובר שפרע מנה על שטר שכתוב בו מאתיים, שאם אין התאמה בין סכום הנזכר בשטר לבין הסכום הנזכר בשובר, אין הוכחה שהשובר נכתב על שטר זה, ואפשר שפרע לו על שאר עסקים, והוא לטובת המלוה, אבל כשכתוב בשובר שפרע מנה סתם ולא הזכיר סכום הכתוב בשטר, אמרינן שפרע מנה על אותו שטר וכשר, ומ"ש בשו"ע שוים לאו דוקא הוא.

³⁸ שו"ע ונו"כ נד ג

³⁹ פירשו הסמ"ע והש"ך דהיינו זמן ההלואה כפי שכתוב בשטר, והיינו שזוכרים שבשטר כתוב זמן שנעשית ההלואה, אבל כשזוכרים רק אימתי נעשית ההלואה, ואינם זוכרים אם זמן זה כתוב בשטר ההלואה, לא יכתבו זמן ההלואה, דשמא איחרו העדים זמן ההלואה בשטר ההלואה (והרי שטר מאוחר כשר), ונמצא שאין התאמה בין הזמן שכתוב בשובר לבין הזמן שכתוב בו השטר.

⁴⁰ רמ"א מג א

⁴¹ ויד בעל השטר על התחתונה, והיינו שצריך לברר אם מוען דהשובר נכתב קודם השטר, ומה שתמה הש"ך למה הביא הלכה זו כאן, והלא מבואר בסימן מג סעיף כה, נראה דהתם איירי שלא נכתב בשובר זמנו של שטר.

⁴² כתב הש"ך סק"ה בשם שו"ת הר"א ששון סימן קמה דשובר (הר"א ששון איירי בשטר מחילה) המוקדם (והיינו שכתבו בשובר זמן שהוא מוקדם למעשה המחילה או הפרעון) כשר, ואף על פי שהר"א ששון מסתפק בדבר פשיטא ליה להש"ך שהוא כשר, דאיך יעלה על הדעת לפסול השובר שהוא לתועלת הלוה, ועי' נחל יצחק. ובס"ק יא כתב עוד הש"ך בשם הר"א ששון שם דשובר מאוחר פסול משום דדמי לשטר מוקדם, שיש לחוש שמא חזר והלוהו אחר הפרעון הוה, וכתב הש"ך שאין זה דמיון לשטר מוקדם דפסול אפילו נעשה ברצון הלוה משום שיטרוף מלקוחות שלא כדין, אבל גבי שובר אם נעשה מרצון המלוה כשר, דאל"כ נפסול שובר שאין בו זמן כלל, ומ"מ הסכים הש"ך לדעת הר"א ששון משום דדמי לשטרי מקח המאוחרים דפסולים, כמ"ש בסימן מג סעיף יג (עי' פרק ו), וגם יש לחוש שמא יש למלוה עוד שטר כזה שזמנו מאוחר מזמן הראשון, ומה שלא אמר כן לעדים משום שחשב שיכתבו השובר בזמנו על שטר שזמנו ביום פלוני, וסיים הש"ך שלפ"י צריך לומר שידוע שהעדים ידעו זמן השטר ואחרו זמן השובר בלא ידיעת המלוה, דאל"כ אין לפסול מספק.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ה"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

